

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 15ης Φεβρουαρίου 2017¹

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας — Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 — Άρθρα 8 έως 15 — Διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής — Κανονισμός (ΕΚ) 4/2009 — Άρθρο 3, στοιχείο δ' — Αντίθετες αποφάσεις που εκδόθηκαν από δικαστήρια διαφορετικών κρατών μελών — Παιδί που έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος διαμονής της μητέρας του — Διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους διαμονής του πατέρα προκειμένου να τροποποιήσουν τελεσίδικη απόφαση την οποία είχαν εκδώσει προηγουμένως όσον αφορά τη διαμονή του παιδιού, τις υποχρεώσεις διατροφής και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας — Δεν υφίσταται»

Στην υπόθεση C-499/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους, Λιθουανία) με απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Σεπτεμβρίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

W,

V

κατά

X,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev και C. G. Fernlund (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M. Aleksejev, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 16ης Νοεμβρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι W και V εκπροσωπούμενοι από τον P. Markevičius,

— η X, εκπροσωπούμενη από τον R. de Falco, advokatas,

¹ — Γλώσσα διαδικασίας: η λιθουανική.

- η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Kriaučiūnas και την J. Nasutavičienė,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin και την A. Steiblytė,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 1ης Δεκεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ζητείται η ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των W και V (στο εξής: το παιδί V) και, αφετέρου, της X, σε υπόθεση γονικής μέριμνας και υποχρεώσεων διατροφής.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 2201/2003

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού 2201/2003 έχει ως εξής:

«Οι κανόνες αρμοδιότητας που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος κανονισμού περί γονικής μέριμνας επιλέγονται υπό το πρίσμα του συμφέροντος του παιδιού, ειδικότερα δε του κριτηρίου της εγγύτητας. Αυτό σημαίνει ότι κατά πρώτο λόγο θα πρέπει να είναι αρμόδια τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις μεταβολής της διαμονής του παιδιού ή ύστερα από συμφωνία μεταξύ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας.»

- 4 Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Ορισμοί», έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

7) Ο όρος “γονική μέριμνα” περιλαμβάνει το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που παρέχονται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαστική απόφαση, απευθείας από το νόμο ή με ισχύουσα συμφωνία όσον αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του παιδιού. Ειδικότερα ο όρος περιλαμβάνει το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας,

[...].»

- 5 Το άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Γενική δικαιοδοσία», προβλέπει:

«1. Τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής.

2. Η παράγραφος 1 δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12.»

6 Το άρθρο 12 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Παρέκταση αρμοδιότητας», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2:

«1. Τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία η αρμοδιότητα ασκείται βάσει του άρθρου 3, για να αποφασίσουν για μια αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου των συζύγων, είναι αρμόδια για οιοδήποτε ζήτημα σχετικά με τη γονική μέριμνα το οποίο συνδέεται με την αίτηση αυτή, εφόσον

[...]

β) η αρμοδιότητα των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από τους συζύγους και από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο και είναι προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.

2. Η αρμοδιότητα που ασκείται κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 παύει όταν

α) είτε η απόφαση η οποία δέχεται την αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου ή την απορρίπτει καθίσταται τελεσίδικη·

β) είτε, σε περίπτωση κατά την οποία μια διαδικασία σχετικά με τη γονική μέριμνα εκκρεμεί ακόμη κατά την ημερομηνία η οποία προβλέπεται στο στοιχείο α', όταν μια απόφαση σχετικά με τη γονική μέριμνα καθίσταται τελεσίδικη·

γ) είτε, στις περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται στα στοιχεία α' και β', όταν η διαδικασία έχει περατωθεί για άλλους λόγους.»

7 Το άρθρο 14 του κανονισμού 2201/2003, με τίτλο «Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας», έχει ως εξής:

«Εφόσον κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 8 έως 13, η δικαιοδοσία ρυθμίζεται, σε κάθε κράτος μέλος, από το δίκαιο του κράτους αυτού.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 4/2009

8 Υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ 2009, L 7, σ. 1) προβλέπει:

«Σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στα κράτη μέλη, δικαιοδοσία έχει:

α) το δικαστήριο του τόπου της συνήθους διαμονής του εναγομένου, ή

β) το δικαστήριο του τόπου της συνήθους διαμονής του δικαιούχου διατροφής, ή

γ) το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το δίκαιό του για την εκδίκαση αγωγής σχετικά με την προσωπική κατάσταση, όταν η αίτηση διατροφής είναι παρεπόμενη της αγωγής αυτής, εκτός εάν η δικαιοδοσία αυτή βασίζεται αποκλειστικά στην ιθαγένεια ενός των διαδίκων, ή

δ) το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το δίκαιό του για την εκδίκαση αγωγής σχετικά με τη γονική μέριμνα, όταν η αίτηση διατροφής είναι παρεπόμενη της αγωγής αυτής, εκτός εάν η διεθνής δικαιοδοσία βασίζεται αποκλειστικά στην ιθαγένεια ενός των διαδίκων.»

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 9 Ο W, λιθουανικής ιθαγενείας, και η X, ιθαγενείας Κάτω Χωρών και Αργεντινής, παντρεύτηκαν στις 9 Δεκεμβρίου 2003 στις Ηνωμένες Πολιτείες. Είναι, αντιστοίχως, ο πατέρας και η μητέρα του παιδιού V, το οποίο γεννήθηκε, στις 20 Απριλίου 2006, στις Κάτω Χώρες. Το παιδί αυτό έχει τη λιθουανική και την ιταλική ιθαγένεια. Δεν έχει ζήσει ούτε έχει μεταβεί ποτέ στη Λιθουανία.
- 10 Ο W, η X και το παιδί V έζησαν στις Κάτω Χώρες από το 2004 έως το 2006. Μετά από σύντομη διαμονή στην Ιταλία, εγκαταστάθηκαν, το 2007, στον Καναδά. Ο W και η X διαβιούν χωριστά από τον Δεκέμβριο του 2010.
- 11 Τον Ιούλιο του 2011, η X εγκαταστάθηκε με το παιδί V στην Ιταλία και στη συνέχεια μετοίκησε μαζί του, τον Νοέμβριο του 2011, στις Κάτω Χώρες όπου και έχουν τη συνήθη διαμονή τους.
- 12 Ο W έχει τη συνήθη διαμονή του στη Λιθουανία.
- 13 Η X υπέβαλε αίτηση διαζυγίου ενώπιον καναδικού δικαστηρίου. Το δικαστήριο αυτό εξέδωσε, από τον Μάιο του 2011 και μετά, σειρά αποφάσεων, μεταξύ των οποίων και την απόφαση της 17ης Απριλίου 2012 με την οποία εκδίδεται το διαζύγιο μεταξύ των συζύγων W και X και ανατίθεται η αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού V στην X.
- 14 Ωστόσο, τα λιθουανικά δικαστήρια καθώς και τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών, τα οποία επιλήφθηκαν μεταγενεστέρως των υποθέσεων αυτών, δεν αναγνώρισαν τις αποφάσεις του καναδικού δικαστηρίου.

Οι προγενέστερες της υποθέσεως της κύριας δίκης αποφάσεις των λιθουανικών δικαστηρίων

- 15 Στις 18 Απριλίου 2011, ο W άσκησε ενώπιον του Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (δικαστηρίου της 1ης περιφέρειας του Βίλνιους, Λιθουανία) αγωγή κατά της X με την οποία ζήτησε να εκδοθεί το διαζύγιο κατ' αντιδικίαν λόγω υπαιτιότητας της εναγομένης και να οριστεί ως τόπος διαμονής του V η κατοικία του W.
- 16 Στις 28 Απριλίου 2011, το Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (δικαστήριο της 1ης περιφέρειας του Βίλνιους), κατόπιν αιτήσεως του W, εξέδωσε διάταξη ασφαλιστικών μέτρων ορίζοντας ως τόπο διαμονής του παιδιού V, κατά τη διάρκεια της κύριας δίκης, την κατοικία του W.
- 17 Βάσει της αποφάσεως αυτής, ο W ζήτησε, στις 3 Ιουλίου 2012, από το Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους), στο πλαίσιο αγωγής για απαγωγή παιδιού, να διατάξει την επιστροφή του παιδιού V. Το αίτημα αυτό απορρίφθηκε.
- 18 Η διάταξη ασφαλιστικών μέτρων της 28ης Απριλίου 2011 ακυρώθηκε, στη συνέχεια, με αμέσως εκτελεστή απόφαση του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους). Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε κατ' έφεση. Ο W υπέβαλε αίτηση αναιρέσεως, η οποία απορρίφθηκε ως απαράδεκτη.
- 19 Με απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2013, το Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους) εξέδωσε το διαζύγιο των W και X. Όρισε επίσης ως τόπο διαμονής του παιδιού V την κατοικία της X, τον τρόπο ασκήσεως του δικαιώματος επικοινωνίας του W, καθώς και το ποσό που θα κατέβαλλε αυτός για διατροφή του παιδιού V.
- 20 Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε με απόφαση της 30ής Μαΐου 2014 του Vilniaus apygardos teismas (επαρχιακού δικαστηρίου Βίλνιους, Λιθουανία). Με διάταξη της 8ης Σεπτεμβρίου 2014, το Lietuvos Aukščiausioji Teismas (Ανώτατο Ακυρωτικό της Λιθουανίας) έκρινε απαράδεκτη την αίτηση αναιρέσεως του W.

Οι προγενέστερες της υποθέσεως της κύριας δίκης αποφάσεις των ολλανδικών δικαστηρίων

- 21 Με απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2014, το rechtbank Overijssel (δικαστήριο Overijssel, Κάτω Χώρες) καθόρισε τις υποχρεώσεις διατροφής του W έναντι της X σε 4 323 ευρώ μηνιαίως, απαιτητά από τις 18 Μαΐου 2012, και έναντι του V σε 567 ευρώ μηνιαίως, για το διάστημα από τις 27 Ιουνίου έως την 1η Νοεμβρίου 2011, και σε 790 ευρώ μηνιαίως από τις 2 Νοεμβρίου 2011, τα ποσά δε αυτά μπορούσαν να αναπροσαρμοστούν ετησίως και ως ημερομηνία της πρώτης αναπροσαρμογής ορίσθηκε η 1η Ιανουαρίου 2013.
- 22 Με απόφαση της 22ας Αυγούστου 2014, το δικαστήριο αυτό ανέθεσε την επιμέλεια του παιδιού V αποκλειστικά στην X.
- 23 Το εν λόγω δικαστήριο επισήμανε ότι, κατά το ολλανδικό δίκαιο, η επιμέλεια του παιδιού μπορεί να ανατεθεί αποκλειστικά στον ένα γονέα όταν συντρέχει ανεπίτρεπτος κίνδυνος το παιδί να υποστεί τις επιπτώσεις των διενέξεων μεταξύ των γονέων του, στον βαθμό που δεν είναι πιθανή η ουσιώδης βελτίωση της εν λόγω καταστάσεως στο εγγύς μέλλον, ή όταν η τροποποίηση των ρυθμίσεων που αφορούν την επιμέλεια είναι αναγκαία, για άλλους λόγους, προς το συμφέρον του παιδιού.

Η αναγνώριση και η εκτέλεση των εκδοθεισών αποφάσεων

- 24 Με απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2014, το rechtbank Overijssel (δικαστήριο Overijssel) απέρριψε το αίτημα να αναγνωριστεί και να κηρυχθεί εκτελεστή στις Κάτω Χώρες η απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2013 του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) καθόσον αφορούσε την έκδοση του διαζυγίου λόγω κοινής υπαιτιότητας των δύο συζύγων, όριζε τη συνήθη διαμονή του παιδιού V στην κατοικία της μητέρας του, καθόριζε τις υποχρεώσεις διατροφής του W προς το παιδί V και διέτασσε τον συμψηφισμό των δικαστικών εξόδων. Το ως άνω δικαστήριο αναγνώρισε και κήρυξε εκτελεστό στις Κάτω Χώρες το κεφάλαιο της αποφάσεως αυτής που αφορούσε τον καθορισμό του δικαιώματος επικοινωνίας του πατέρα.
- 25 Κατόπιν εφέσεως που άσκησε ο W, το Lietuvos apeliacinis teismas (εφετείο Λιθουανίας), με απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 2015, απέρριψε το αίτημα να κηρυχθεί εκτελεστή η απόφαση του rechtbank Overijssel (δικαστηρίου Overijssel), της 29ης Ιανουαρίου 2014, περί καθορισμού των υποχρεώσεων διατροφής του W προς την X και προς το παιδί V, απέρριψε τα αιτήματα αναγνώρισεως και κηρύξεως εκτελεστής της από 22 Αυγούστου 2014 αποφάσεως του δικαστηρίου αυτού, περί αναθέσεως της αποκλειστικής επιμέλειας του παιδιού V στην X, και περάτωσε τη διαδικασία, όσον αφορά τη μη αναγνώριση στη Λιθουανία της αποφάσεως του εν λόγω δικαστηρίου της 31ης Οκτωβρίου 2014.

Η διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου και το προδικαστικό ερώτημα

- 26 Στις 28 Αυγούστου 2014, ο W προσέφυγε ενώπιον του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) ζητώντας να μεταβληθεί ο τόπος διαμονής του παιδιού V, να αναπροσαρμοσθούν τα ποσά της διατροφής και να τροποποιηθούν οι ρυθμίσεις σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας που είχαν οριστεί με την απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2013.
- 27 Με απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2014, το δικαστήριο αυτό απέρριψε τα εν λόγω αιτήματα ως απαράδεκτα με το σκεπτικό ότι ο W δεν απέδειξε ότι είχαν μεταβληθεί οι περιστάσεις μετά την έκδοση της αποφάσεως της 8ης Οκτωβρίου 2013.

- 28 Με απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2014, το Vilniaus apygardos teismas (επαρχιακό δικαστήριο Βίλνιους), ενώπιον του οποίου άσκησε έφεση ο W κατά της αποφάσεως του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) της 25ης Σεπτεμβρίου 2014, εξαφάνισε εν μέρει την προσβαλλόμενη απόφαση και ανέπεμψε την υπόθεση στο δεύτερο δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί εκ νέου.
- 29 Με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2014, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί των αγωγών του W, με το σκεπτικό ότι οι κανόνες δικαιοδοσίας που προβλέπονται στον κανονισμό 2201/2003 υπερισχύουν των διατάξεων του λιθουανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, πλην ορισμένων περιπτώσεων αλλαγής της διαμονής του παιδιού ή συμφωνίας μεταξύ των ασκούντων τη γονική μέριμνα, αρμόδια για να εκδικάσουν τις αγωγές αυτές είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, δηλαδή, εν προκειμένω, τα δικαστήρια του Βασιλείου των Κάτω Χωρών. Το εν λόγω δικαστήριο ενημέρωσε τον W ότι μπορούσε να προσφύγει ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου στις Κάτω Χώρες.
- 30 Στις 31 Μαρτίου 2015, το Vilniaus apygardos teismas (επαρχιακό δικαστήριο Βίλνιους), αποφαινόμενο επί της εφέσεως που άσκησε ο W κατά της αποφάσεως του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) της 23ης Δεκεμβρίου 2014, εξαφάνισε την απόφαση αυτή και ανέπεμψε την υπόθεση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί εκ νέου επί του παραδεκτού των αγωγών του W. Το Vilniaus apygardos teismas (επαρχιακό δικαστήριο Βίλνιους) αποφάνθηκε ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει τις αγωγές αυτές, ενώ αίτημα των εν λόγω αγωγών ήταν η τροποποίηση της αποφάσεως του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) της 8ης Οκτωβρίου 2013, η οποία κατέστη τελεσίδικη και η οποία αφορούσε κυρίως τον τόπο διαμονής του παιδιού V, τις ρυθμίσεις σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας και τις υποχρεώσεις διατροφής. Η τροποποίηση αυτή μπορούσε να επέλθει μόνο με άλλη τελεσίδικη απόφαση. Όμως, εν προκειμένω, εφόσον τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών δεν αναγνωρίζουν την απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2013, ο W δεν μπορούσε να προσφύγει ενώπιον των δικαστηρίων των Κάτω Χωρών ζητώντας την τροποποίηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που καθορίζονταν στην απόφαση εκείνη.
- 31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Βάσει των άρθρων 8 έως 14 του κανονισμού 2201/2003, ποιο κράτος μέλος –ήτοι, η Δημοκρατία της Λιθουανίας ή το Βασίλειο των Κάτω Χωρών– έχει δικαιοδοσία να επιληφθεί της υποθέσεως που αφορά αγωγή περί μεταβολής του τόπου διαμονής, αναπροσαρμογής του ποσού της διατροφής και τροποποιήσεως των ισχυουσών ρυθμίσεων ως προς το δικαίωμα επικοινωνίας σε σχέση με το ανήλικο τέκνο V, το οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών;»

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

- 32 Με έγγραφο που κατατέθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2016, ο W ζήτησε, βάσει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας και την υποβολή από το Δικαστήριο προδικαστικού ερωτήματος προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- 33 Όσον αφορά, πρώτον, το αίτημα υποβολής προδικαστικού ερωτήματος προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το Δικαστήριο ουδόλως έχει αρμοδιότητα, βάσει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του ή άλλης διατάξεως του Κανονισμού αυτού, να προβεί στην εν λόγω ενέργεια.

- 34 Όσον αφορά, δεύτερον, το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, ο W προβάλλει ένα πραγματικό περιστατικό το οποίο θεωρεί ως νέο και για το οποίο δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου, δηλαδή ότι, με απόφαση της 20ής Μαΐου 2016, το rechtbank Overijssel (δικαστήριο Overijssel, Κάτω Χώρες) έκρινε ότι τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών δεν μπορούν να αποφανθούν επί της τροποποίησης της απόφασης του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) της 8ης Οκτωβρίου 2013 και αποφάσισε να μην αναγνωρίσει και να μην κηρύξει εκτελεστό το κεφάλαιο της απόφασης αυτής το οποίο αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας. Ο W υποστηρίζει επίσης ότι η περιγραφή των πραγματικών περιστατικών στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.
- 35 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν προτάσεως του γενικού εισαγγελέα ή ακόμη και κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, κατά το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, αν εκτιμά ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή ότι η υπόθεση πρέπει να κριθεί βάσει επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων (απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2011, Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Αντιθέτως, ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου δεν προβλέπουν τη δυνατότητα των διαδίκων να διατυπώνουν παρατηρήσεις σε απάντηση των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα (απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Stichting Natuur en Milieu κ.λπ., C-266/09, EU:C:2010:779, σκέψη 28 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 36 Όσον αφορά τον ισχυρισμό του W ότι πρόκειται περί νέου πραγματικού περιστατικού, υπογραμμίζεται ότι η απόφαση της 20ής Μαΐου 2016 του rechtbank Overijssel (δικαστηρίου Overijssel, Κάτω Χώρες) δεν συνιστά νέο πραγματικό περιστατικό, εφόσον, όπως και η απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2014 του ίδιου δικαστηρίου, η απόφαση απορρίπτει, κατ' ουσίαν, το αίτημα αναγνωρίσεως της απόφασεως της 8ης Οκτωβρίου 2013.
- 37 Όσον αφορά τις παρατηρήσεις του W σχετικά με την επιχειρηματολογία που περιλαμβάνεται στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να τονιστεί ότι με τις εν λόγω παρατηρήσεις ο W επικρίνει τις προτάσεις αυτές. Όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασεως, η κατάθεση τέτοιων παρατηρήσεων δεν προβλέπεται από τις διατάξεις που διέπουν τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, κρίνει ότι διαθέτει εν προκειμένω όλα τα αναγκαία στοιχεία για να απαντήσει στα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα και ότι διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των ενδιαφερομένων του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί όλων των επιχειρημάτων που είναι απαραίτητα για την επίλυση της υπό κρίση υποθέσεως.
- 39 Συνεπώς, το αίτημα περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας πρέπει να απορριφθεί.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 40 Εισαγωγικά, πρέπει, πρώτον, να απορριφθούν τα επιχειρήματα του W και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα οποία αμφισβητείται η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Ο W και η Επιτροπή προβάλλουν με τις γραπτές παρατηρήσεις τους ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να προσδιορίσει ονομαστικά το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της διαφοράς της κύριας δίκης. Όμως, το καθήκον αυτό απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, καθόσον το Δικαστήριο είναι αρμόδιο μόνο για την ερμηνεία των κανόνων του δικαίου της Ένωσης και δεν αποφαινεται το ίδιο επί της ουσίας των ζητημάτων των οποίων επιλαμβάνονται τα εθνικά δικαστήρια.

- 41 Συναφώς, στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι βεβαίως αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους των νομοθετημάτων της Ένωσης (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2011, X και X BV, C-319/10 και C-320/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:720, σκέψη 29). Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί, λαμβάνοντας υπόψη την απάντηση του Δικαστηρίου (απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2010, Genc, C-14/09, EU:C:2010:57, σκέψη 31).
- 42 Ωστόσο, εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά πώς πρέπει να ερμηνευθεί ο κανονισμός 2201/2003 προκειμένου να προσδιοριστεί το αρμόδιο δικαστήριο.
- 43 Επομένως, η μνεία απλώς των κρατών μελών των οποίων τα δικαστήρια ενδεχομένως έχουν διεθνή δικαιοδοσία, η οποία άλλωστε γίνεται εντός παρενθέσεων, στο κείμενο του προδικαστικού ερωτήματος δεν μπορεί να καταστήσει το Δικαστήριο αναρμόδιο να απαντήσει στο υποβληθέν ερώτημα.
- 44 Δεύτερον, πρέπει να τονιστεί ότι το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει το ερώτημά του υπό το πρίσμα και μόνον του κανονισμού 2201/2003, ενώ από το ερώτημα αυτό, όπως και από την απόφαση περί παραπομπής, προκύπτει ότι η υπόθεση της κύριας δίκης δεν αφορά μόνον τη γονική μέριμνα αλλά και τις υποχρεώσεις διατροφής, οι οποίες δεν καλύπτονται από τον εν λόγω κανονισμό.
- 45 Συναφώς, το γεγονός ότι, από τυπικής απόψεως, ένα εθνικό δικαστήριο διατύπωσε προδικαστικό ερώτημα αναφερόμενο αποκλειστικώς σε ορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως του αν στα ερωτήματά του γίνεται μνεία αυτών των διατάξεων (βλ., ιδίως, απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 43).
- 46 Επομένως, το υποβληθέν ερώτημα πρέπει να αναδιατυπωθεί υπό την έννοια ότι αφορά τις χρήσιμες διατάξεις του κανονισμού 4/2009.
- 47 Έτσι, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003 και το άρθρο 3 του κανονισμού 4/2009 έχουν την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που εξέδωσαν τελεσίδικη απόφαση σε υπόθεση γονικής μέριμνας και υποχρεώσεων διατροφής όσον αφορά ανήλικο παιδί εξακολουθούν να έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί αγωγής τροποποίησης της αποφάσεως αυτής, παρά το γεγονός ότι η συνήθης διαμονή του παιδιού αυτού βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος.
- 48 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί εισαγωγικώς, ότι, κατά το άρθρο 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 4/2009, δικαιοδοσία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στα κράτη μέλη έχουν τα δικαστήρια που έχουν διεθνή δικαιοδοσία, βάσει του κανονισμού 2201/2003, για την εκδίκαση αγωγής σχετικά με τη γονική μέριμνα, όταν η αίτηση διατροφής είναι παρεπόμενη της αγωγής αυτής.
- 49 Πρέπει να υπομνησθεί στη συνέχεια ο μηχανισμός τον οποίο θεσπίζει ο κανονισμός 2201/2003 και οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει.
- 50 Ο κανονισμός 2201/2003 βασίζεται στη συνεργασία και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των δικαστηρίων (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, Purrucker, C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψη 81), οι οποίες πρέπει να συνεπάγονται την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, ακρογωνιαίο λίθο για τη δημιουργία πραγματικά ενιαίου δικαστικού χώρου (απόφαση της 15ης Ιουλίου 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, σκέψη 70).

- 51 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού 2201/2003, ο κανονισμός αυτός θεσπίστηκε με σκοπό να ανταποκρίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και, προς τούτο, προκρίνει το κριτήριο της εγγύτητας. Ο νομοθέτης έκρινε συγκεκριμένα ότι καταλληλότερο δικαστήριο για να κρίνει ποια μέτρα πρέπει να διαταχθούν προς διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού είναι το πλησιέστερο στον τόπο της συνήθους διαμονής του (απόφαση της 15ης Ιουλίου 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, σκέψη 91). Επομένως, κατά την ως άνω αιτιολογική σκέψη, διεθνή δικαιοδοσία έχουν κατά κύριο λόγο τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, πλην ορισμένων περιπτώσεων αλλαγής της διαμονής του παιδιού ή συμφωνίας μεταξύ των ασκούντων τη γονική μέριμνα.
- 52 Το άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003 εκφράζει τον σκοπό αυτόν θεσπίζοντας μια γενική δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του.
- 53 Κατά την παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου 8, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου πρέπει να διαπιστώνεται «κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής», δηλαδή κατά την ημερομηνία της καταθέσεως στο δικαστήριο αυτό του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, κατά το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, σκέψη 38).
- 54 Περαιτέρω, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 45 των προτάσεών του, παραπέμποντας στη σκέψη 40 της αποφάσεως της 1ης Οκτωβρίου 2014, E. (C-436/13, EU:C:2014:2246), η διεθνής αυτή δικαιοδοσία πρέπει να εξακριβώνεται και να προσδιορίζεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, όταν το δικαστήριο αυτό επιλαμβάνεται ορισμένης υποθέσεως, πράγμα που σημαίνει ότι η δικαιοδοσία δεν εξακολουθεί να ισχύει μετά την περάτωση της διαδικασίας.
- 55 Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003, το άρθρο 9 προβλέπει ότι, σε περίπτωση μετοικήσεως του παιδιού και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα δικαστήρια του κράτους μέλους της προηγούμενης συνήθους διαμονής του παιδιού διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους, ενώ το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προβλέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και σε περίπτωση συμφωνίας μεταξύ των ασκούντων τη γονική μέριμνα, την παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία προκειμένου να εκδικάσει αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακυρώσεως του γάμου των συζύγων, το οποίο δεν είναι το δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού.
- 56 Ο κανονισμός 2201/2003 προβλέπει, εξάλλου, ειδικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή σε περίπτωση απαγωγής ή παράνομης μη επιστροφής παιδιού (άρθρα 10 και 11), όταν δεν μπορεί να διαπιστωθεί η συνήθης διαμονή του παιδιού που βρίσκεται σε κράτος μέλος και δεν μπορεί να προσδιορισθεί η διεθνής δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 12 (άρθρο 13), όταν κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 8 έως 13 (άρθρο 14), ή ακόμη, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, όταν το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία παραπέμπει την υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους το οποίο θεωρεί καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση (άρθρο 15).
- 57 Το προδικαστικό ερώτημα πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών.
- 58 Κατά την απόφαση περί παραπομπής, ο W ζητεί με την αγωγή του την τροποποίηση των διατάξεων της από 8 Οκτωβρίου 2013 αποφάσεως του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους), η οποία κατέστη τελεσίδικη, όσον αφορά τη γονική μέριμνα και τις υποχρεώσεις διατροφής του παιδιού V. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει, συναφώς, ότι η απόφαση αυτή επικυρώθηκε με απόφαση του Vilniaus apygardos teismas (επαρχιακού δικαστηρίου του Βίλνιους), της 30ής Μαΐου 2014, και ότι η αίτηση αναιρέσεως που άσκησε ο W κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε με απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2014 του Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Ανώτατου Δικαστηρίου της Λιθουανίας).

- 59 Υπό τις συνθήκες αυτές, η κατάθεση, στις 28 Αυγούστου 2014, αγωγής περί τροποποίησης της αποφάσεως της 8ης Οκτωβρίου 2013, η οποία έχει τελεσιδικήσει, πρέπει να θεωρηθεί ως το σημείο αφετηρίας νέας διαδικασίας. Επομένως, το επιληφθέν δικαστήριο, εν προκειμένω το Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους), πρέπει να προσδιορίσει το αρμόδιο δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη, πρώτον, τη συνήθη διαμονή του παιδιού V κατά τη στιγμή της ασκήσεως της αγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003.
- 60 Με την απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, σκέψη 46), που έχει επιβεβαιωθεί από πάγια νομολογία (βλ. μεταξύ άλλων απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, σκέψη 50), το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια και το περιεχόμενο της «συνήθους διαμονής» πρέπει να προσδιορίζονται με γνώμονα το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και, ειδικότερα, βάσει του κριτηρίου της εγγύτητας. Η έννοια αυτή αντιστοιχεί στον τόπο στον οποίο το παιδί έχει ενσωματωθεί σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Ο τόπος αυτός πρέπει να προσδιορίζεται από το εθνικό δικαστήριο λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων πραγματικών περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν ιδίως οι συνθήκες και οι λόγοι της διαμονής του παιδιού στο έδαφος του κράτους μέλους, καθώς και η ιθαγένειά του. Εκτός από την αυτοπρόσωπη παρουσία του εντός κράτους μέλους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες από τους οποίους να μπορεί να συναχθεί ότι η παρουσία αυτή ουδόλως έχει προσωρινό ή ευκαιριακό χαρακτήρα (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, σκέψεις 47 έως 49).
- 61 Επομένως, ο προσδιορισμός της συνήθους διαμονής ενός παιδιού σε συγκεκριμένο κράτος μέλος προϋποθέτει, τουλάχιστον, την αυτοπρόσωπη παρουσία του παιδιού στο κράτος μέλος αυτό.
- 62 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι το παιδί V δεν έχει μεταβεί ποτέ στη Λιθουανία.
- 63 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι μία από τις ιθαγένειες του παιδιού V είναι η ιθαγένεια του κράτους μέλους αυτού δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι το παιδί αυτό έχει εκεί τη συνήθη διαμονή του, κατά την έννοια του κανονισμού 2201/2003.
- 64 Αντιθέτως, η αυτοπρόσωπη παρουσία του παιδιού V σε άλλο κράτος μέλος, εν προκειμένω στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, μαζί με έναν από τους γονείς του, για πολλά έτη, σύμφωνα με τελεσιδικη απόφαση, εν προκειμένω την απόφαση του Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου Βίλνιους) της 8ης Οκτωβρίου 2013, αποτελεί απόδειξη ότι το παιδί V έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος αυτό και απονέμει στα δικαστήρια του κράτους μέλους αυτού διεθνή δικαιοδοσία για εκδίκαση των αγωγών σε θέματα γονικής μέριμνας και υποχρεώσεων διατροφής όσον αφορά το παιδί αυτό. Το αντίθετο θα μπορούσε να γίνει δεκτό μόνον εάν υπήρχαν πραγματικά περιστατικά που να δικαιολογούν την παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του τύπου της συνήθους διαμονής.
- 65 Τέτοια πραγματικά περιστατικά δεν προκύπτουν όμως από τα στοιχεία της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο. Ειδικότερα, δεν προκύπτει ότι το παιδί V μετοίκησε από τη Λιθουανία στις Κάτω Χώρες πριν επιληφθεί της υποθέσεως το Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο Βίλνιους) ούτε ότι υπήρξε συμφωνία των ασκούντων τη γονική μέριμνα όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία των λιθουανικών δικαστηρίων. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο ουδόλως αναφέρει ότι υπήρξε απαγωγή ή παράνομη μη επιστροφή του παιδιού V και ωσαύτως δεν προκύπτει ότι τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών υπέδειξαν τα λιθουανικά δικαστήρια ως καταλληλότερα να κρίνουν την υπόθεση της κύριας δίκης.
- 66 Επομένως, σε υπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, ως δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού προσδιορίζονται τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών.

- 67 Επομένως, στα δικαστήρια αυτά εναπόκειται να αποφανθούν επί αγωγών, όπως οι αγωγές του W, με τις οποίες ζητείται να μεταβληθεί ο τόπος διαμονής του παιδιού, να αναπροσαρμοσθούν οι υποχρεώσεις διατροφής και να τροποποιηθούν οι ρυθμίσεις σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα.
- 68 Πρέπει να υπογραμμιστεί, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 43 έως 49 των προτάσεων του, ότι δεν επιτρέπεται, σε υπόθεση όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων που αποφάνθηκαν επί του διαζυγίου, εν προκειμένω των λιθουανικών δικαστηρίων. Ακόμα και αν η X είχε αποδεχθεί ρητώς ή με οποιονδήποτε άλλο ανεπιφύλακτο τρόπο, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2201/2003, τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων αυτών, η δικαιοδοσία αυτή έπαυσε, εν πάση περιπτώσει, να υφίσταται αφότου κατέστη τελεσίδικη η απόφαση με την οποία έγινε δεκτή η αγωγή διαζυγίου και κρίθηκε το ζήτημα της γονικής μέριμνας, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', του κανονισμού αυτού.
- 69 Το γεγονός ότι η τελεσίδικη απόφαση επί της οποίας στηρίχθηκε ο συγκεκριμένος γονέας για να ασκήσει την αγωγή τροποποίησης δεν αναγνωρίστηκε, εν όλω ή εν μέρει, από τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού δεν αποκλείει, ανεξαρτήτως του αν η μη αναγνώριση είναι ορθή, να έχουν τα δικαστήρια αυτά διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της εν λόγω αγωγής, εφόσον η αγωγή αυτή έχει ως συνέπεια την έναρξη νέας διαδικασίας.
- 70 Από το σύνολο των ανωτέρω εκτιμήσεων προκύπτει ότι στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003 και το άρθρο 3 του κανονισμού 4/2009 έχουν την έννοια ότι, σε υπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, τα δικαστήρια του κράτους μέλους που εξέδωσαν απόφαση η οποία κατέστη τελεσίδικη, σχετικά με γονική μέριμνα και υποχρεώσεις διατροφής όσον αφορά ανήλικο παιδί, δεν έχουν πλέον διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθούν αγωγής περί τροποποίησης της εν λόγω αποφάσεως, εφόσον το παιδί αυτό έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αγωγής αυτής έχουν τα δικαστήρια του ως άνω κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 71 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, και το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, έχουν την έννοια ότι, σε υπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, τα δικαστήρια του κράτους μέλους που εξέδωσαν απόφαση η οποία κατέστη τελεσίδικη, σχετικά με γονική μέριμνα και υποχρεώσεις διατροφής όσον αφορά ανήλικο παιδί, δεν έχουν πλέον διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθούν αγωγής περί τροποποίησης της εν λόγω αποφάσεως, εφόσον το παιδί αυτό έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αγωγής αυτής έχουν τα δικαστήρια του δευτέρου αυτού κράτους μέλους.

(υπογραφές)